

ชื่อวิทยานิพนธ์

การศึกษาลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัด
อุดรธานี

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์

นายบุญร่วม คำจันทร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิรัช กงคะจันทร์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประยูร อุดมเสียง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉลอง บุญธรรมเจริญ)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมบางประการของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี 2) ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร 3) ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร 5) เปรียบเทียบลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรระดับดีและกลุ่มเกษตรกรระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเกษตรกรระดับดีและกลุ่มเกษตรกรระดับปานกลางในจังหวัดอุดรธานี การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแบบเจาะจง ใช้ตัวอย่างจำนวน 192 ราย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่า t - test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 58.6 ปี มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 12.1 ปี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 24.6 ไร่ และมีสิทธิครอบครองที่ดินเป็นของตนเอง ทำนาเป็นอาชีพหลัก ได้รับความรู้ทางการเกษตรจาก

เพื่อนบ้าน รายได้ทั้งหมดเฉลี่ยครัวเรือนละ 43,622.55 บาทต่อปี ใช้เงินทุนในการผลิตโดยกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรพบว่า ลักษณะการดำเนินงานใน 6 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ (1) การวางแผนดำเนินงานกลุ่มของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ การวางแผนทำธุรกิจร้านค้า การวางแผนปรับปรุงสำนักงานอาคารสถานที่ของกลุ่ม การวางแผนพัฒนาผู้นำกลุ่ม การวางแผนจ่ายเงินกู้ การวางแผนทำธุรกิจกลุ่ม การวางแผนซื้อขายปุ๋ยเคมี (2) การจัดการงานบุคคล ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์กลุ่ม การร่วมมือประสานงานในหมู่ สมาชิก (3) การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ การจัดหาเครื่องมือการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก การจัดส่งปัจจัยการผลิตตรงตามเวลาที่สมาชิกต้องการ การกำหนดวงเงินกู้ยืม (4) การประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับบุคคลภายนอก ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่น การรักษาระดับผลผลิตเมื่อประสบปัญหา (5) ผลการดำเนินงานกลุ่ม ได้แก่ การรักษาระดับรายได้ของสมาชิกเมื่อประสบปัญหา การติดตามอุปกรณ์ที่สมาชิกยืม การทำธุรกิจร้านค้า (6) การติดตามและประเมินผล ได้แก่ การติดตามการใช้เงินกู้ และการรายงานผลความก้าวหน้า

กลุ่มเกษตรกรมีปัญหาการดำเนินงานในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ (1) การวางแผนและกำหนดการดำเนินงาน ได้แก่ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมวางแผนซื้อและขาย ผลผลิต สมาชิกไม่มีส่วนร่วมการวางแผนการทำธุรกิจ และกฎระเบียบยุ่งยาก (2) การจัดการงานบุคคล ได้แก่ การขาดความสามัคคีภายในกลุ่ม สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์กฎระเบียบข้อบังคับ การทุจริตภายในกลุ่ม คณะกรรมการไม่เสียสละ และคณะกรรมการขาดความรู้เรื่องบัญชี (3) การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ กฎระเบียบการนำเงินมาใช้ไม่รัดกุม และการรับทราบการใช้จ่ายเงินของกลุ่ม (4) การประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับบุคคลภายนอก ได้แก่ การร่วมทำธุรกิจกับองค์กรเอกชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ความสนใจกับกลุ่มน้อย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรขาดความรู้ในการทำงานกับกลุ่ม (5) การติดตามและประเมินผล ได้แก่ การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร การรายงานผลงานความก้าวหน้าของกลุ่มให้สมาชิกทราบ

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรระดับดี กับกลุ่มเกษตรกรระดับปานกลาง พบว่ามีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังนี้ (1) การวางแผนดำเนินงานกลุ่ม (2) การจัดการงานบุคคล (3) การบริหาร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ (4) การประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับบุคคลภายนอก (5) ผลการดำเนินงาน (6) การติดตามและประเมินผล

เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ระหว่างกลุ่มเกษตรกรระดับดีกับกลุ่มเกษตรกรระดับปานกลาง พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ (1) การวางแผนดำเนินงานกลุ่ม (2) การจัดการงานบุคคล (3) การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ (4) การประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับบุคคลภายนอก (5) การติดตามและประเมินผล

เปรียบเทียบความคิดเห็นการปรับปรุงการดำเนินงาน ระหว่างกลุ่มเกษตรกรระดับดีกับกลุ่มเกษตรกรระดับปานกลาง พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ (1) การวางแผนดำเนินงานกลุ่ม (2) การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม (3) การประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับบุคคลภายนอก (4) การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ (5) การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร (6) การติดตามและประเมินผล (7) คุณสมบัติและความสามารถของคณะกรรมการ (8) คุณสมบัติและความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำกลุ่มเกษตรกรในเรื่องการวางแผนซื้อขายผลผลิต การวางแผนทำธุรกิจ การดำเนินกิจกรรมตามกิจสงเคราะห์สวัสดิการการศึกษาของบุตร การประชุมใหญ่สามัญประจำปี การร่วมทำธุรกิจกับองค์กรเอกชน การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร การรายงานผลงานความก้าวหน้าของกลุ่มให้สมาชิกทราบ การติดตามการประกอบธุรกิจร้านค้า และการติดตามการใช้อุปกรณ์ที่สมาชิกยืม